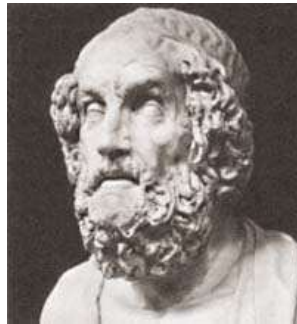

εισαγωγή

Όμηρος

Ο Όμηρος ήταν ποιητής, είτε ιστορικός είτε θρυλικός, που έζησε τον 9ο ή 10ο αιώνα π.Χ. (αρχή της περιόδου των βασιλέων για εμάς) και συνέθεσε την *Ιλιάδα* και την *Οδύσσεια*. Αυτά είναι τα πρώτα αφηγηματικά έργα που συντάχθηκαν σε ευρωπαϊκή γλώσσα και συγκαταλέγονται μεταξύ των σημαντικότερων έργων της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Η πρώτη ποίηση είναι η *Ιλιάδα*, που περιγράφει την πορεία των γεγονότων στον Τρωικό Πόλεμο. Η *Ιλιάδα* παρουσιάζει καταστάσεις ανδρείας και ηρωισμού. Ο Οδυσσέας, βασιλιάς της Ιθάκης, οργάνωσε για τον Μενέλαο, βασιλιά της Σπάρτης, να πάρει τη Λένα, την πιο όμορφη γυναίκα. Ωστόσο, η Αφροδίτη διέταξε τον Πάρι, τον πρίγκιπα της Τροίας, να απαγάγει τη Λένα, ανταμείβοντάς τον για την εκτίμηση στην ομορφιά της. Οι βασιλιάδες των άλλων πόλεων της Ελλάδας δεν μπορούσαν να ανεχθούν την προσβολή της απαγωγής της Λένας από τους Χετταίους και ξεκίνησαν έναν αιματηρό πόλεμο που διήρκεσε δέκα χρόνια. Ο πόλεμος τελείωσε όταν ο πολυμήχανος Οδυσσέας παρέσυρε την Τροία να δεχθεί από τους θεούς ως δώρο ένα ξύλινο άλογο.

Η δεύτερη ποίηση είναι η *Οδύσσεια*, που περιγράφει τα βάσανα του Οδυσσέα σε ένα ακόμη δεκάχρονο ταξίδι προς την επιστροφή στο βασίλειό του, στο σπίτι του, στην Πηνελόπη και στον γιο του, που δεν είχε δει για είκοσι χρόνια. Τα περισσότερα από τα μύθια της ελληνικής μυθολογίας μας ήρθαν μέσα από την *Οδύσσεια* του Ομήρου. Ένα από τα ενδιαφέροντα στοιχεία σχετικά με αυτές τις ιστορίες είναι ότι οι δύο θεοί που νοιάζονταν περισσότερο για την υποστήριξη των Ελλήνων στον Τρωικό Πόλεμο, η Αθηνά και ο Ποσειδώνας, έγιναν ακριβώς οι μεγαλύτεροι εχθροί του Οδυσσέα μετά την επιστροφή του. Φυσικά, οι θεοί ήταν απασχολημένοι με την προσωπική τους τιμή, ακριβώς όπως και οι ήρωες, και οποιαδήποτε προσβολή στην υπερηφάνεια ή στους αγαπημένους τους θεωρούνταν πρόκληση καταστροφής.

Ὀδύσσεια

Ο Οδυσσέας εμφανίζεται στη λαϊκή λογοτεχνία πολλών λαών. Το θέμα του είναι ένας ήρωας που παραμένει πολύ χρόνο μακριά από το σπίτι του, ενώ η σύζυγός του περιβάλλεται από πολλούς μνηστήρες αλλά δεν τους ανταποκρίνεται. Ο γιος του φεύγει να τον αναζητήσει, και ο Οδυσσέας επιστρέφει μετά από πολλές περιπέτειες στο σπίτι του μεταμφιεσμένος. Σώζει τη γυναίκα του από τους μνηστήρες, αποδεικνύει την ταυτότητά του και σκοτώνει τους μνηστήρες.

Σε αντίθεση με την *Ιλιάδα*, που είναι μισαλλόδοξη και καθοδηγείται από το ένστικτο του θανάτου, η *Οδύσσεια* είναι επιβιωτική και ανθρώπινη. Ο Οδυσσέας, «πολυμήχανος», είναι αντι-ήρωας: όταν του ανακοινώθηκε ότι πρέπει να συμπορευτεί με τους υπόλοιπους βασιλιάδες της Ελλάδας στον Τρωικό Πόλεμο, δεν ήθελε. Για να πείσει τον Μενέλαο και τον Αγαμέμνονα ότι δεν είναι ικανός για τη μάχη, προσποιήθηκε τον τρελό. Περπατούσε στην ακτή με μόνο τα εσώρουχά του, οδηγούσε ένα άροτρο και έσπερνε αλάτι στην άμμο. Δυστυχώς για αυτόν, ένας από τους συνοδούς παρατήρησε την απάτη — και για να ελέγξουν την ψυχική του κατάσταση, έβαλαν το μωρό του Οδυσσέα, τον Τηλέμαχο, στην ακτή. Ο Οδυσσέας, φοβούμενος να μην πατήσει το μικρό παιδί, σταμάτησε αμέσως το άροτρο και αποκάλυψε ότι προσποιείται. Μετά από λίγες ημέρες, ο Οδυσσέας άφησε την Ιθάκη και πήγε στον Τρωικό Πόλεμο.

Σε αντίθεση με άλλους ήρωες της μυθολογίας, ο Οδυσσέας ολοκλήρωσε ένα μακρύ ταξίδι ζωής, αντιμετωπίζοντας για πολλά χρόνια δοκιμασίες, πειρασμούς και εμπόδια, ενάντια σε δυνάμεις της φύσης και του ανθρώπου, και επέστρεψε στην πατρίδα του. Μετά τον Τρωικό Πόλεμο, κατάφερε να ξεφύγει από τον γίγαντα Κύκλωπα, τα τέρατα Σκύλλα και Χάρυβδη, τις γοητευτικές γυναίκες, τις Σειρήνες, κατέβηκε στον Άδη και βγήκε, διατηρώντας πάντα στο μυαλό του τον τελικό του στόχο — να επιστρέψει στο σπίτι του.

Οι Έλληνες είχαν ιδιαίτερη εκτίμηση για τον Οδυσσέα, γιατί απεικόνιζε πολλές ελληνικές αρετές. Ήταν ένας ευφυής περιπλανώμενος, που συμμετείχε σε έναν μεγάλο πόλεμο για τον λαό του, ταξίδευε παντού, αντιμετώπιζε κρίσιμες καταστάσεις με ψυχραιμία, ποθούσε την πατρίδα του και για όλα αυτά χάραζε στη συνείδηση ως ελληνικό πρότυπο. Επιπλέον, ήταν ο τύπος του επιζώντα, που περνάει μέσα από επίπονο δρόμο δοκιμασιών και βγαίνει νικητής χάρη στην εξυπνάδα, τη δύναμη, το θάρρος και λίγη τύχη. Ο Οδυσσέας συμβολίζει την αποφασιστικότητα και την επιμονή με τις οποίες οι Έλληνες υπερνίκησαν τη μοίρα και δημιούργησαν έναν πολιτισμό που έχει στο κέντρο του τον άνθρωπο. Οι Ρωμαίοι, που τον ονόμασαν Ουλίσης, δεν τον εκτιμούσαν λόγω της δολιότητας και της προδοσίας του.

Κώστας Καρτελιάς

Ο ποιητής Κώστας Καρτελιάς από την πόλη Κίμι στο νησί Εύβοια έγραψε μια αλυσίδα 14 ποιημάτων που εκφράζουν τις διαθέσεις και τα συναισθήματα του Οδυσσέα κατά τη διάρκεια του ταξιδιού επιστροφής στο σπίτι: τη νοσταλγία, τους φόβους, τους πειρασμούς, τον τρόπο και τα βασανιστήρια.

Δημοσίευσε την αλυσίδα το 2007.

Μίκης Θεοδωράκης

Ο συνθέτης Μίκης Θεοδωράκης, όπως ο Όμηρος, γεννήθηκε στη Χίο της Ελλάδας. Όπως ο Όμηρος, περιπλανήθηκε ανάμεσα σε πολλά νησιά της Ελλάδας, για τα οποία υπερηφανεύεται. Όπως ο Όμηρος, βρισκόταν ανάμεσα σε δύο επιλογές: το εθνικό συμφέρον και την προσωπική ελευθερία. Έγινε διάσημος παγκοσμίως χάρη στην επιτυχία της ταινίας *Ζορμπάς ο Έλληνας*, λόγω της μουσικής που συνέθεσε για την ταινία αυτή.